

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Nagymama halála

Egy tavaszi délutánon mindhárman a szobánkban tanultunk. Gyopár bátyám, Ugri Bugri öcsém meg én. Egyszerre csak halljuk, hogy édesanyánk meglepődve és nagy örömmel ezt kiáltja odakint: „Mamuskám! Kezedet csókolom!”

Nagymama a Börzsöny-hegység másik falujában, Pöttöndön lakott, és szokása szerint időnként értesítés nélkül meglátogatta valamelyik gyermekét, unokáit. Gyopár meg én tüstént kirántottuk tanulószobánk fiókját, és kapkodva igyekeztünk rendet teremteni benne. Ugri Bugri azonban, noha az ő fiókja volt a legrendetlenebb, kurjantott egyet, és boldogan rohant a nagymamához.

Amikor nemsokára mindhármunkkal bejött a nagymama a szobába, először Gyopár fiókját meg az enyémet nézte meg, és mindkettőnk fejére barackot nyomott. „Nagyon olyan ez a rend, mintha csak most teremtődött volna sebtében!” Azzal mosolyogva és reménykedve (de aggodó is volt ez a mosoly) Ugri Bugri asztalkája felé fordult. „Na, Fittyfiritty, fenntartottad-e a rendet, amit a télen csináltunk?” Az öcskös annyira örült neki, hogy eszébe sem jutott a szégyenkezés. Ragyogó arccal húzta ki a fiókját. Amikor azonban a nagymama arcán észrevette, hogy mennyire elszomorítja a látvány, akkor hirtelen, mintha mágnés rántotta volna, odatapadt a nagymama szoknyájához, átölelte mindkét karjával, és azt kiáltotta majdnem sírva: „Ne tessék szomorúnak lenni! Én már rendes vagyok! Csak még nem látszik.” Ettől ugyan nem múlt el a nagymama szomorúsága, de olyan jóízűt nevetett, hogy még a könnye is kicsordult.

Aztán leült Ugri Bugri székecskéjére, és őszintén szomorú sóhajtozások között megjátszotta a zsörtölődőt. „Ejnye-bejnye, csirke csípje! Hát megint a nagymama kell hozzá, hogy rend legyen ebben a fiókban?” Kirakott belőle mindent az asztalra. Ugri Bugri pedig jókedvűen segített neki, és buzgó figyelemmel hallgatta a tanítást: „De ezentúl mindent oda tégy ám vissza, ahonnan elvetted! Akkor sose lesz rendetlenség. Nem

az a rendes fiú, aki hetenként rendezget, hanem az, akinek sosem kell rendezgetnie, mert éveken át fenntartja a rendet!” Észrevette persze az öcskös jókedvét is: „Ejnye-bejnye, csirke csípje! Hiszen neked úgy ragyog az ábrázatocskáid, mintha még örülnél is neki, hogy a nagymama itt küszködik a holmival!” De nagymama arca, mialatt ezt mondta, még jobban ragyogott, mint Ugri Bugrié. Látszott rajta, mennyire örül az együttes rendcsinálásnak, meg annak, hogy legkedvesebb unokája mennyire szereti őt. Amikor már a fiókban is, az asztalon is rend volt, így szólt hozzá: „Figyeld csak meg, Fittyfiritty, hogy háromszor ilyen vár rád, mikor visszatérsz. Ha rendet hagysz magad mögött, akkor nem is szaladsz kifelé, hanem valósággal röpülsz!” – mondta, mialatt kitekintett a tárt ablakon át a tavaszi kertbe, a fehér virágzó cseresznyefára, és meglengette a karját. „Úgy röpködsz akkor könnyedén és könnyű szívvel, mint egy kicsiny, fehér szárnyú, aranyos mintájú, nagyon boldog lepke!”

Az öcskös felugrott, kirohant. Azt hittük, csakugyan játszani száguld Fújócskához, a barátjához, de már húzta is be édesanyámat a karjánál fogva, mutatta a rendet, és dicsekedett nagy büszkén: „Nagymama csinálta nekem, és ha fönntartom a rendet, akkor nem is szaladok játszani, hanem úgy repülök könnyedén, mint egy fehér szárnyú, aranyos mintájú, nagyon boldog lepke.” Megragadta a nagymama kezét, és húzta kifelé a kertbe: „Nagymama is lepke! Röpködjünk együtt!” Nagymama nevetett is, a fejét csóválta is: „Túlságosan is könnyen lelkesedel. A télen is mennyire örültél a rendnek, és milyen volt a fiókod az előbb?!” Az öcsköst megint mintha mágnés rántotta volna, átölelte mindkét karjával a nagymamát: „Ne tessék szomorúnak lenni!”

Lassan lépegettünk a kerti úton, és nagymama elrövedezve simogatta a hozzásimuló Ugri Bugri fejét: „Nagyon szeretnék legalább annyit elérni, hogyha már nem leszek, és

nem buzdíthatlak a rendre, akkor is olyan legyen a fiókod, mint most.”

Az öcskös szinte haraggal kiáltotta: „Nagymama mindig lesz!” Nagymama megállt, éppen a virágzó cseresznyefa alatt, és ránk mosolygott: „Öreg vagyok, kedveskéim, el kell készülni rá, és bele kell nyugodni.” Ugri Bugri hirtelen kiengedte magát az ölelésből, ökölbe szorult a kezecskéje, és toppantott is: „De én nem nyugszom bele!”

Nagymama nevetett: „Majd belenyugszol te is. Hanem jó, hogy eszembe jut – és Gyopárhoz meg hozzám fordult –, nehogy majd búsuljatok! Azt a nagymama mindnyájatoknak szigorúan megtiltja!” Lebent egy kis szellő, meglengette a cseresznyefa ágait, és hullott nagymamára is a fehér virág.

Nagymama két nap múlva hazautazott Pöttöndre, és Ugri Bugri fiókja két hét múlva ugyanolyan volt, mint azelőtt. Azt mondtam neki egyszer: „Milyen szomorú lenne nagymama, ha tudná, hogy megint milyen a fiókod!” Elsötétült az arcocskája, de tüstént ki is találta, hogyan menekülhet az elégedetlenségből, és rám kiáltott: „Nem lenne szomorú, mert megmondanám neki, hogy én már nagyon szeretem a rendet, csak még... csak még...” Én fejeztem be csendesén: „Csak még nem törődöl a megvalósítással!”

Rájött arra is, hogy tréfálkozással is könnyíthet az elégedetlenségén. Ha belökött valamit a fiókjába, fennhangon zsörtölődött önmagával: „Ejnye-bejnye, csirke csípje! Pedig hogy megmondtam... Nem rendezkedni kell, hanem fenntartani a rendet. Ejnye, Fittyfiritty, már megint én kellek hozzá, hogy rend legyen a fiókodban?” Nevetett, és válaszolt is magának: „Igen, nagymama! Nagymama kell!”

Persze nem mindig sikerült elplepnie lelkiismerete nyugtalanságát. Egy gyönyörű júliusi reggel, amikor kifelé indult a szobánkból, eszébe jutottak nagymama szavai, és jókedvűen rikkantotta: „Ma nem is szaladok kifelé, hanem valósággal...” – ekkor azonban asztalkájára tévedt a tekintete, és elhallgatott.

Kihúzta a fiókját, nézte egy kicsit az összevisszaságot, aztán betolta, és lassan kifelé indult a szobából.

Minden nyáron vendégeskedni szoktunk nagymamáéknál egy-két hétig. Azonban az értesítés helyett, hogy melyik napra vár bennünket nagymama, ezen a nyáron másféle hír jött Pöttöndről: Nagymama megbetegedett, és egy ideig nem láthatja vendégül unokáit. De ez az „egy ideig” kifejezés hamarosan kimaradt a nagymamáról szóló hírekből. Sőt édesapánk mindig olyan csöndesen és komolyan említette nekünk nagymama betegségét, mint aki arra akar előkészíteni minket, hogy nagymama már nem sokáig lesz az élők sorában. Gyopár meg én mindig elkomolyodva hallgattuk szüleink csendes szavait nagymamáról. Ugri Bugrin azonban mindannyiszor több látszott, mint komolyság: harag és fölháborodás, amiért mindnyájan lehetségesnek tartjuk, hogy nagymama ne legyen többé.

Egy téli délelőtt Fújócska, a barátja sétálni vitte, az öcskös meg siettében csak bedobálta a fiókba a színeseit. Figyelmeztettem: „Rakd vissza azokat a dobozba, hadd üzenhessük a nagymamának, hogy már rendes vagy!” Már lépett is vissza az asztalkájához, de meglátta közben, hogy óriási pelyhekben hullani kezd a hó. Legyintett hát a színesekre: „Majd ha visszajöttem!” – és sietve húzkodta a ködmönkáját. Szemrehányóan megjegyeztem: „Pedig jólesnék a nagymamának a rendességed híre!” Dacosan a szemembe nézett: „Az még jobban fog esni, ha látja is!”

Gyopár megcsóválta a fejét: „Értsd meg már végre, öcskös, arra többé nem számíthatunk! Nagymama nemsokára itt hagy bennünket. Ebbe bele kell nyugodni!” Ugri Bugri dühös mozdulatokkal erőltette bele a ködmön vastag szövetébe a gombokat. Közben az ablakra nézett, bele a nagypelyhű havazásba, és kiáltotta: „De én nem nyugszom bele!” Gyopárt bosszantotta a csökönyösködése: „És ha nem nyugszol bele? Azt hiszed, attól életben marad?” Amit erre az öcskös válaszolt, az minden bizonnyal meggondolás nélkül, csupán dacos ellenkezésül szaladt ki a száján. Gyopár már nem is felelt rá, csak vállat vont. Az öcskös ugyanis ezt válaszolta „Igenis! Attól életben marad!”

De néhány hónap múlva ráeszméltünk, hogy ez a meggondolatlan,

dacos felelet alapján véve igaz. Ez pedig úgy történt, hogy május elején egy délben édesapánk a kertben várt minket, és figyelmeztett: „Ne hangoskodjatok, mert édesanyátokat nagy fájdalom érte, nagymama nincs többé!” Gyopár meg én ekkorára már megszoktuk nagymama elvesztésének gondolatát, Ugri Bugri azonban igen különösen hatott édesapánk közlése. Összehúzta a szemöldökét, és szigorúan, gyanakodva vizsgálgatta édesapánk arcát.

Szobánkban meg, mialatt szólanul kirakta tarisznyájából a könyveit, hol Gyopárra, hol meg énrám vetett lopva egy-egy gyors, gyanakodó pillantást. Ebédünk vége felé édesanyánk, minthogy már nem kellett ügyelnie a tányérokra, lehajtotta a fejét, és eltakarta az arcát kezeivel. Édesapánk ekkor nyugtató, részvétel mozdulattal a karjára tette a kezét: „Bele kell nyugodnunk, Zsuzsókám!”

Ugri Bugri, aki mindaddig lesütött szemmel, komoran evett, erre a „bele kell nyugodnunk”-ra felkapta a fejét. Néhány pillanatig maga elé meredt a levegőbe, aztán fölugrott, és kisietett. Biztosak voltunk benne, most eszmélt rá igazán a veszteségre, és félrevonulva, magában akar sírni.

Édesanyánk ellenben ekkor lasacsakán szóra kapott. Könnyezve és könnyek között el-elmosolyodva, kis történeteket mondott el édesanyjáról abból az időből, mikor ő még kicsi lány volt. Egyszerre csak hirtelen felnyílt az ajtó, és ott állt Ugri Bugri olyan ünnepélyes és boldog arccal, mint aki éppen most készült el valami óriási jelentőségű talál-

mánnyal, vagy aki éppen most olyasmit fedezett fel, ami boldoggá teheti az egész világot. Édesanyánkra nézett: „Tessék szíves lenni velem jönni, mutatok valamit.” Szobánkba vezetett mindnyájunkat, és az asztalkája kihúzott fiókjára mutatott. Mi meg ámulva láttuk a fiókban is, az asztalkán is a gyönyörű rendet. Ekkor megjelent a szoba ajtajában barátja, Fújócska. Odament az öcsköshöz, és azt kérdezte tőle halkán: „Igaz, hogy meghalt a nagymamád?” Abból, amit Ugri Bugri válaszolt, megértettük, mitől ilyen ünnepélyes és boldog, megértettük, miféle fölfedezés az, amelyre a legutóbbi órákban jutott. Fújócska kérdésére ugyanis ezt felelte: „Nem igaz!”

Fújócska zavarba jött: „De hát azt beszélük, hogy még tegnap!” Ugri Bugri rákiabált: „Dehogyan még tegnap. Semmikor! Nézd meg a fiókomat, az asztalomat. Látod, milyen rend van. Ezt nagymama csinálta az előbb!”

Mi már tudtuk, hogy miként érti az öcskös, hogy él a nagymama. Fújócska csak tátogatott és hebeggett: „De hát akkor, ha ő csinálta, akkor itt kellene, hogy legyen. Hát hol van?” Az öcskös mély lélegzetet vett, aztán öklöskéjével a szívére csapott: „Itt van!”

Édesanyánk ekkor sírva fakadt, de a boldogságtól, hogy ilyen kisfia van, és szorosan magához ölelte. Ugri Bugri viszont azt hitte, nagymama miatt sír, és fölkiáltott: „Ne tessék sírni! Él!” – mutatott ismét az asztalára, és meglátta a tárt ablakon át a kertet. Megint május volt... A cseresznyefa fehér virággal tele. Megfogta édesanyánk kezét: „Tessék kijönni a kertbe! Meg is tiltotta a nagymama, hogy búsuljunk. Szigorúan megtiltotta. Édesanya eddig is rendes volt, de most már én is röpködhetek, könnyedén, könnyű szívvel, mert nem nyugodtam bele, hogy meghaljon a nagymama. Tessék kijönni! Édesapa is, ti is, legyen mindenki hófehér szárnyú, aranyos mintájú, nagyon boldog lepke”, és húzta-húzta édesanyát a kert felé.

Mi meg követtük őket, és hol a szemünkhöz nyúltunk, hol meg neveltünk Fújócskán, aki a karját széttárogatva, fejét rázva, bambácska ábrázattal mutogatta: ő bizony nem érti, miként élhet valaki, akiről egész Törpeháza tudja, hogy meghalt.